

SCHWUNG

Wilfried de Jong

Schwung

Uitgeverij Podium
Amsterdam

© 2023 Wilfried de Jong
Omslagontwerp Rouwhorst + Van Roon
Foto auteur Stephan Vanfleteren
Typografie Sander Pinkse Boekproductie

ISBN 978 94 6381 199 6

www.uitgeverijpodium.nl
www.wilfrieddejong.nl

*When you hear music, after it's over,
it's gone, in the air. You can never capture
it again.*

ERIC DOLPHY

Inhoud

LOCOROTONDO 9

CARAMBA 25

SHEPP 41

WOLK 57

MONO 75

STAND BY YOUR MAN 89

DEEP HOUSE 105

MAISKY 117

CIRCUS MAXIMUS 129

PERENHOUT 145

&

BETTY'S BLUES 161

LOCOROTONDO

Er klopte iets niet. Ik liep in een dorp dat omgeven was door kurkdroge landerijen. Het had al weken niet geregend en het drinkwater was op rantsoen. En uitgerekend hier hoorde ik in een steeg golven over elkaar heen buitelen.

Natuurlijk was in het binnenland van Puglia geen zee. Het geluid van de golfslag moest ergens uit een van de lage huisjes komen.

Halverwege het autoloze straatje zaten twee jongens naast elkaar op de stoepwand. Ze gooiden met tennisballen tegen een blinde muur. Het ging in een traag tempo. Steeds kaatsten de ballen in hun handen terug. De twee stootten elkaar aan en smoesden even.

‘Dag meneer, gaat u naar de zee?’ vroeg de langste. Hij had een te kort geknipte pony.

‘Zee?’ zei ik.

Hij wees. ‘Huisnummer 28.’

‘O, bedankt.’

‘En heel veel plezier daar,’ zei de jongen. Hij knip-oogde naar zijn vriend die de tennisbal weer tegen de muur gooide.

Ik voelde: die golven gaan straks met me aan de haal. Toch werd ik naar het ruisen van de zee gezogen, als Odysseus naar het verleidelijke gezang van de sirenen.

Ik keek op mijn horloge. Even na vieren in de mid-

dag. Locorotondo was het zoveelste Italiaanse dorp dat ik bezocht deze vakantie. Zo'n bezoek was iedere keer weer een genot; een uurtje wandelen, iets eten, uitbuiken op een bankje in een park en dan weer door.

Met elke meter die ik verder het straatje in liep, klonk de zee luider. Hoorde ik nu meeuwen krijsen? Bij een van de witgepleisterde huisjes hield ik stil. Nummer 28. In de deuropening hing een vliegengordijn in de kleuren van de regenboog. Ik kon nu nog gewoon doorlopen en met mijn verderop geparkeerde huurauto terugrijden naar het hotel in Bari. Maar wat zou ik gaan zien als ik toegaf aan mijn nieuwsgierigheid? Ik hoorde alweer een paar golven heerlijk over elkaar heen buitelen.

Voorzichtig duwde ik een paar strengen van het vliegengordijn opzij en keek naar binnen. Een rechthoekige kamer, een paar banken met Mexicaanse dekens eroverheen. Aan het plafond hingen twee speakers. Zo te horen kwamen de golven daaruit gerold.

In het midden van de kamer zat een vrouw achter een elektrische naaimachine. Ik zag alleen haar gebogen rug. De naald vloog razendsnel op en neer door een beige lap. Terwijl ze de stof omdraaide en de naaimachine weer in gang zette, keek ik rond. Aan de achtermuur hing een affiche van een rivier en daarboven een grote zwart-witfoto van een besneeuwde bergtop die me aan Mount Fuji deed denken.

De golven vielen nu met langere tussenpozen over elkaar heen.

'*Ciao signora,*' zei ik.

De motor van de naaimachine viel stil. De vrouw draaide zich om op haar kruk. Borstelwenkbrauwen in

een breed gezicht, een stoffen band in het vormeloze haar.

Ze stond op en vouwde haar handen: *'Welcome.'*

In een mum van tijd had ze me getaxeerd als iemand die je beter in het Engels kon aanspreken.

'Buiten op straat hoorde ik golven, dus ik dacht...'

'You're welcome.'

Haar jurk was niet getailleerd. Het was meer een reuzenzak met openingen voor hoofd, armen en benen. Naast de naaimachine stond een rek. Aan de hangertjes hingen soortgelijke kledingstukken.

'Is dit een winkel?'

'Nee, een ervaringsruimte. Ik zeg altijd tegen bezoekers: *stop, look, listen and... enjoy.*' De eerste drie woorden van haar slogan kon ik al afvinken. Het vierde, dat viel nog te bezien.

Een ervaringsruimte. Had ik weer.

Het voelde *soft* hier. *Dolce*, vertaalde ik en dacht aan zachte gorgonzola. Maar goed, geen tijd voor kaas. Ik was zomaar ergens binnengestapt en kon alleen al uit fatsoen niet zomaar weer weg.

'Koffie?'

'Ik heb alle tijd,' hoorde ik mezelf zeggen.

Bij een kraan in een hoek van de kamer vulde de vrouw het reservoir van een percolator en zette het ding op een fornuis.

'Duurt even, maar wordt lekker.' Ze wees naar een van de banken. 'Ga maar zitten.'

We scheelden niet veel in leeftijd, vermoedde ik. Ze schoof naast me en keek me diep in de ogen. Het bleef zeker een halve minuut stil. 'Ik zie veel moois vanbinnen.'

‘Insgelijks,’ zei ik lacherig.

De vrouw bleef heel serieus naar me kijken: ‘Welcome.’

Met haar duimen masseerde ze de huid boven haar slapen; haar wenkbrauwen trokken schuin omhoog, wat haar kortstondig het uiterlijk van een wijze uil gaf.

Ik hoorde een droge klik. Het geluid van de golven stopte abrupt. Glimlachend wees de vrouw naar een kast met honderden plastic doosjes, keurig gerangschikt. Onder de doosjes stond een cassettespeler.

‘O, daar kwamen de golven vandaan,’ zei ik.

‘Wat je hoorde was de zee bij Dieppe in Normandië. Mijn man verzamelt natuurgeluiden. Kom maar kijken.’

Ze liep naar de cassettespeler. De vormeloze zak kreeg bij iedere pas andere vouwen. Met een druk op *eject* sprong een klepje open. De vrouw viste het bandje eruit en stopte het in een leeg doosje.

‘Giorgio is gek van water.’

Ze maakte ruimte vrij tussen twee cassettedoosjes en duwde de Normandische golven in het gelid.

Ik las het handgeschreven gepriegel op de zijkant van de doosjes. *Middellandse Zee/Antibes, 4 april 2011. Po/Turijn, 14 jan 2009. Hudson/NYC, 10 sep 2001. Maas/Rotterdam, 23 nov 2013.*

‘Hé, Rotterdam. Daar woon ik.’

‘Wil je jouw rivier horen?’

Zonder het antwoord af te wachten, trok ze het doosje tevoorschijn en stopte de lichtblauwe C60-cassette in het apparaat. Na de ruis van het aanloopstrookje hoorde ik een hard, vervormd geluid dat ge-

leidelijk zachter werd. Het was een mix van klotsend water, scheepstoeters, optrekkende boten, met in de verte het geruis van auto's. De Maas klonk als een chaotische watersnelweg

Het was net of ik over de drukke boulevard langs de rivier slenterde, op het groene pad dat speciaal was aangelegd voor wandelaars.

'Ik hoor veel verkeer, we moeten terug naar de bron,' zei ze.

Resoluut drukte ze op *stop*. Ze haalde het cassetbandje uit de speler en borg het in het doosje weer op in de kast.

'Mijn echtgenoot — hij heet trouwens voluit Giorgio Alberto della Rosa, *I love his beautiful name* — maakt alleen maar opnames in de vrije natuur. Ruisende bomen, watervallen, stormen, zandverstuivingen, wilde paarden, bijen, parende eenden...'

Ze pakte een keukentrapje van drie treden, trok haar jurk op tot over haar knieën — bruine kuiten met opvallend veel moedervlekken — en stapte erop. Op de bovenste plank van de kast stond een rij cassetdoosjes met een rood stickertje op de rug. 'Dit is het meesterwerk in wording van Giorgio: *Corpus*.'

Ze pakte een paar bestickerde doosjes en stapte weer op de vloer. 'Hij is ervan overtuigd dat alles naar het menselijk lichaam terug te voeren is. Vooral geluid. Dat is oeroud. Meer nog dan met onze ogen, moeten we met onze oren leven. Pas dan vinden we onze diepste wortels, is zijn overtuiging.'

Ze zag aan mijn gezicht dat ik haar niet helemaal volgde.

'Wacht, ik laat het je even horen.'

Ze liet een bandje in de cassettespeler glijden, sloot het klepje en drukte op *start*.

Geborrel. Geknor. Soms een plofje.

Het leek opgenomen in een grot.

‘Waar is dit in hemelsnaam?’

‘Dit is een opname van zijn darmen. Giorgio vroeg me een microfoon tegen zijn onderbuik aan te duwen, een halfuurtje nadat hij venkelsoep had gegeten.’

Ik wist niets van spijsvertering en toch hoorde ik dat lichaamssappen op de soep inwerkten. Nog nooit had ik stilgestaan bij dat dagelijkse proces in mijn binnenste.

‘Je moet op zoek in het lichaam, daar geloven mijn man en ik heilig in. De buitenkant is maar saai.’

Ze verruilde het bandje voor een andere cassette, ook uit de serie *Corpus*. Eerst was er voornamelijk bandruis te horen, daarna klonk er om de paar seconden een lichte tik.

‘Elke keer als Giorgio opstaat uit zijn luie stoel, verschuift er iets in zijn linkerknie. Hij vindt het een prachtig geluid. Tijdens het televisiekijken slingert hij zijn onderbeen graag op en neer.’

Ze liet het cassettebandje lopen. Steeds weer dat botje of peesje dat verschoof in het gewricht.

‘Duizend knakken per speelfilm.’

Ik had zelf ook een knakje, in mijn enkel. Dat was begonnen nadat ik met zaalvoetbal een doodschop had gekregen. De zwelling was al tijden weg maar dat knakje had ik gehouden. Ik schopte mijn mocassin uit en zakte door mijn knieën.

Knak.

De vrouw boog voorover: ‘Doe dat nog eens.’

Weer die knak.

‘Schitterende klank,’ zei ze.

Ik begon te vertellen over de wilde trap tijdens de voetbalwedstrijd. Ze luisterde maar half. Energiek trok ze een handzame recorder met losse microfoon uit de kast.

‘Mag ik je knak opnemen? Mijn man zal je eeuwig dankbaar zijn. Van de enkel heeft hij nog niets.’

Het was een vreemd verzoek, maar het kon geen kwaad, leek me.

‘Al veel mensen hebben meegewerkt om *Corpus* compleet te krijgen. Hij mist nog een paar essentiële geluiden.’

‘Zou zonde zijn als het op een *Unvollendete* uitdraait,’ zei ik.

Ze leek even afwezig en keek om naar het fornuis: ‘Vergeet helemaal het gas onder de percolator aan te steken. Nou, we doen eerst even de opname, dan de koffie.’

Met één schoen in mijn hand stond ik bij de kast. Ik keek nog eens omhoog naar de ruggen van de cassette-doosjes. In datzelfde priegelhandschrift stonden er allerlei namen op. *Jim, Chris, Asaki, Helmut, Hans.*

‘Waar is Giorgio eigenlijk?’ vroeg ik.

‘Op reis. Hij is nu in eh... Scandinavië. Hij wil daar heel veel water opnemen bij de fjorden.’

Ze liep naar de openstaande deur, stak haar hoofd door het vliegengordijn en schreeuwde een paar woorden. In de verte hoorde ik de twee jongens iets terugroepen.

Ik kon het niet verstaan.

De vrouw trok aan de klink van de deur. Een fel-

oranje streng piepte nog net mee naar binnen en bleef steken tussen het kozijn en de deur die daarom niet helemaal sloot.

‘Ik wil geen bijgeluiden van de straat als ik opneem. Die twee jongens weten het, ze gaan even ergens anders spelen.’

Nog altijd stond ik op één blote voet in de kamer. Ik zag dat mijn nagels wel een vijlbeurt konden gebruiken.

De vrouw legde de recorder met microfoon op een brede bank. Met haar vlakke hand klopte ze op de dubbelgevouwen Mexicaanse deken.

‘Ga hier maar lekker liggen, met je enkel bij de microfoon.’

De straatgeluiden waren afwezig en uit de speakers kwam ook niets meer. Ik deed de andere moccasins ook maar uit. Onwennig liep ik blootsvoets naar de bank. De vrouw was al gaan zitten en haalde een knoop uit het microfoonsnoer. Ik ging op mijn rug liggen, met mijn hoofd op een ruwharig kussen. Het affiche aan de muur kon ik nu pas goed zien. In het bruine water van de rivier wasten Indiase mannen hun bovenlijven.

‘Heeft Giorgio het water van de Ganges opgenomen?’

‘Zou zomaar kunnen.’

Ze blies een paar keer in de microfoon en draaide ondertussen aan een knopje van de recorder. Ik zag de wijzers van de analoge volumemeters tot in het rood uitslaan.

‘Ontspan je lichaam. Dan ga ik je knak opnemen.’

‘Kan ik het niet beter zelf doen?’

Ze keek me indringend aan. 'Ik doe hier de techniek. Alles draait om ons levenswerk *Corpus*.'

Ik gaf me aan haar over. Mijn knak kwam op een cassettebandje. Thuis had ik een mooi vakantieverhaal te vertellen aan mijn zaalvoetbalteam. Was die doodschop toch nog ergens goed voor geweest.

De vrouw drukte op *record*. Ik hoorde de tape schuren langs de opnamekoppen.

'Hoe heet je eigenlijk?' vroeg ik.

'Claudia. En jij?'

Ze hoefde mijn echte naam niet te weten. Snel verzon ik een andere.

'Otto. Zoals jullie in Italië het getal acht zeggen.'

'Ot-to...' herhaalde ze als twee losse woorden.

Ik begon mijn enkel te bewegen. Na een stuk of tien knakken legde Claudia haar vrije hand op mijn voet. 'Je beweegt te snel. Er moet meer stilte tussen.'

Ze begon mijn enkel tergend langzaam op en neer te bewegen. Steeds een knak. Vanuit mijn ooghoeken zag ik C90 op het cassettedoosje staan. Ze ging toch geen negentig minuten knakken opnemen?

Na een minuut of vijf hoorde ik de klik van de recorder. Ze had de opname gestopt. Ik wilde overeind komen maar werd zacht teruggeduwd.

'Blijf nog even liggen, Ot-to.'

'Is het gelukt?'

Ze spoelde een klein stukje terug en drukte toen weer op *play*. Ik hoorde tussen de lichte ruis door steeds het knakje. Om de paar seconden.

'Je knak staat erop. Hier word ik zo gelukkig van,' zei ze, met lage stem.

Ze spoelde *fast forward* naar het einde toe, waar-

door de opgenomen knakken met de vuursnelheid van een mitrailleur te horen waren.

Met mijn handen in mijn nek keek ik naar de was-sende mannen op de poster. Slechts gekleed in een lendendoek goten ze met een stenen schaalte rivier-water over zich heen. Zelf was ik vlak na mijn geboorte gedoopt in de katholieke kerk. Met koud wjwater. Volgens mijn peetoom had ik het uitgeschreeuwd.

Claudia stopte een nieuw bandje in de cassettespeler. Ik hoorde een stevige golfslag, aanmerkelijk harder dan de zee bij Normandië.

‘Raad eens welke zee, Ot-to?’

Ik had geen idee. Een gokje dan maar: ‘De Golf van Biskaje?’

Ze hield de zijkant van het doosje vlak voor mijn gezicht. Ik kon het niet lezen zonder leesbril. ‘Iets verder van me af.’

Met moeite ontcijferde ik de letters: *Noordzee, windkracht 8, 19 november 2019.*

‘Jouw thuiszee,’ zei ze. ‘Lekker, hè? *Enjoy.*’

Met de microfoon in haar hand was ze naast me gaan zitten. Ik voelde haar warme lichaam door mijn linnen overhemd heen. De geur van haar jurk deed me denken aan een meisje op mijn middelbare school. Monique. Op schoolfeestjes gebruikte ze patchoeli. Als je met haar slowde, rook je die weeïge geur van kamfer. Ik werd er altijd loom van.

Nu ook weer een beetje.

‘Ot-to, ik wil nog één korte opname met je doen. Ogen dicht, luister naar de golven en ik leg het je uit.’

Ik moest mijn lach inhouden bij het idee dat ik dit na mijn vakantie ging vertellen aan mijn voetbalvrien-

den. Keeper Benny zou naar zijn hoofd grijpen en gierend een paar passen van de bar weglopen.

Morgen maar weer gewoon een museum met Romeinse opgravingen.

Claudia schoof nog wat dichtert tegen me aan. 'Ot-to. Weet je wat onze levenspomp van het bestaan is?'

'Geen idee.'

Ik voelde haar adem. Ik hóorde haar adem. Dicht bij mijn oor. Ze fluisterde iets wat ik niet goed kon verstaan.

'Kan die Noordzee misschien wat zachter?' vroeg ik.

Ze sprak de woorden opnieuw uit. Nu verstond ik het. '*Il tuo cuore*, Ot-to. Je hart. De pomp. Ik wil jouw hartslag opnemen. Giorgio is dol op hoge hartslagen.'

Door mijn oogharen zag ik haar haarband. Het ding zat een beetje scheef. In combinatie met die vreemde jurk had Claudia iets van een priesteres.

'In rust tikt mijn hart maar achtenveertig slagen per minuut,' zei ik.

'Komt goed, geef je maar over,' zei ze.

Ze legde de microfoon neer. Een koud stalen ding tegen mijn arm. Ik deed mijn ogen dicht.

Claudia was opgestaan. Ik voelde haar niet meer.

De Noordzee klonk onstuimig. De microfoon van Giorgio had het volume van de Hollandse storm en de kletterende golven niet goed kunnen oppikken.

Een klik in de buurt bij de kast. Plotselinge stilte in de kamer.

De Noordzee was een grijs biljartlaken.

Haar voetstappen kwamen mijn kant op. Weer dat warme lijf tegen me aan. De zware geur van haar par-

fum in mijn neus. Ze was heel dichtbij. Haar borsten landden precies op de borstzakjes van mijn overhemd.

‘Ik ga opnemen, Ot-to,’ zei ze.

Haar vingers knoopten mijn hemd los. Een hand gleed links over mijn borst, naar mijn hartstreek. Ze legde haar vingers plat. Mijn tepel werd wakker.

Haar hand verdween van mijn borst, de microfoon kwam ervoor terug. Ze duwde de koude kop zachtjes tegen mijn huid. Een schok door mijn bovenlijf. Daarna was het weer stil. Kon ze mijn hartslag horen zonder koptelefoon?

Mijn adem.

Haar adem.

Mijn hart.

Door mijn oogharen heen keek ik naar Claudia’s gezicht. Ze had haar ogen dichtgeknepen. Haar lippen begonnen te bewegen. Zachtjes telde ze de hartslagen.

‘Dieci, venti, trenta, quaranta...’

Toen ze haar vrije hand naar mijn navel schoof, hoorde ik hoe ze het tellen versnelde. Ik voelde zelf ook hoe mijn hart het pompen opvoerde. Dit was al lang geen achtenveertig meer. Minstens honderd. Ik probeerde het bonzen in toom te houden. Lukte niet. Haar hand schoof verder, onder mijn broekband door. Ik raakte de tel kwijt. Ik hijgde.

‘Cento, centodieci, centoventi, centotrenta, centoquaranta...’

‘Stop,’ riep ik.

‘Maar ik heb pas een paar minuten opgenomen.’

‘Lijkt me meer dan genoeg.’

Met een slangachtige beweging draaide ik me onder haar uit.

‘Ik weet zeker dat we samen de honderdvijftig kunnen halen,’ zei Claudia.

Ik griste mijn mocassins van de vloer.

‘Je hebt zo’n prachthart, Ot-to. Zal ik de koffie opzetten?’

‘Nee, dank je. Ik moet gaan.’

Met mijn schoenen in één hand liep ik naar de voordeur die nog steeds op een kier stond. Toen ik hem verder openduwde, keek ik in de verschrikte ogen van de twee jongens. De langste had een mobieltje in zijn hand. De camera van de telefoon stond aan, zag ik op het beeldschermje. Ze holden bij de deur vandaan. Pas na een meter of twintig draaiden de twee zich om.

‘Lekker gezwommen in de warme zee, Ot-to?’ riep de jongen die me het huisnummer had gegeven. Hij stopte het mobieltje in zijn kontzak.

Joelend holden ze een zijstraat in.

Ik deed de knoopjes van mijn overhemd dicht. Nu pas voelde ik de straatkeien onder mijn voeten. Snel schoot ik in mijn mocassins. Ik was even kwijt welke kant ik op moest voor het parkeerterrein. Als ik op mijn contactsleutel drukte, gaf de huurauto misschien een piepje. Nee, ik hoorde niks. Rechtsaf dan maar.

Na een paar passen hoorde ik weer een zee. De golven smeekten om aandacht. Niet omdraaien. Doorlopen. Laat de sirenen maar zingen.